

Apteekkareiden kokemukset ja näkemykset pienen apteekin kannattavuudesta

---

→ Elina Toivanen*

Proviisori
Joensuun 7. Pyhäselän apteekki
elina.toivanen@fimnet.fi

→ Kirsti Vainio

Dosentti, FaT, yliopistonlehtori
Farmasian laitos, sosiaalfarmasia
Terveystieteiden tiedekunta,
Itä-Suomen yliopisto
kirsti.vainio@uef.fi

→ Eeva Teräsalmi

Apteekkari, eMBA,
varapresidentti FIP
Nurmijärven Seitsemän
veljeksien apteekki
eeva.terasalmi@salnet.fi

*Kirjeenvaihto

TIIVISTELMÄ

Johdanto: Suomessa oli vuonna 2017 pieniä korkeintaan 40 000 reseptiä toimittaneita pää- ja sivuapteekkeja 302. Näiden apteekkien kannattavuus pohjautuu pääosin reseptilääkkeistä saataviin myyntituottoihin. Valtioneuvoston lääketaksa-asetuksella ja apteekkiverolla pyritään turvaamaan taloudelliset toimintaedellytykset myös pienimmille apteekkeille. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten pienten apteekki- en apteekkarit ovat kartoittaneet haettavan apteekin taloudellista tilannetta, miten apteekin taloudellinen toteuma on vastannut odotuksia, mikä on pienten apteekkien apteekkareiden näkemys apteekkien tämänhetkisestä taloudellisesta tilanteesta ja miten apteekkarit näkevät mahdollisten apteekkitoimialaa koskevien muutosten vaikuttavan pienten apteekkien kannattavuuteen.

Aineisto ja menetelmät: Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna pienten apteekkien apteekkareille (n=14) syksyllä 2017. Haastateltavat apteekkarit rekrytoitiin tavoitteellisella otannalla Suomen apteekkeista, joiden reseptuuri vuonna 2016 oli alle 41 000.

Tulokset: Valtaosa apteekkareista selvitti edelliseltä apteekkarilta haettavan apteekin taloustietoja. Puolella apteekkareista apteekin taloudellinen toteuma vastasi ennako-odotuksia hyvin ja puolella osittain tai ei ollenkaan. Valtaosa apteekkareista kertoi ansaitsevansa enemmän kuin proviisorina palkkatöissä, ja apteekit olivat pääosin kannattavia ja vakavaraisia. Apteekkarit olivat joutuneet tekemään sopeuttamistoimia, ja he eivät kokeneet saavansa riittävää korvausta tekemästään työmäärästä, lomien pitämättä jättämisestä, yrittäjäriskistä ja taloudellisesta vastuusta. Apteekkareiden näkemysten mukaan pienillä apteekkeilla ei ole tulevaisuudessa enää taloudellisia toimintaedellytyksiä, jos apteekkivero poistetaan, lääketaksa tehdään isoja muutoksia, itsehoitolääkkeiden myyminen sallitaan päivittäistavarakaupoissa tai apteekkien perustaminen vapautetaan ja niiden sijaintialueista luovutaan. Apteekkareiden mukaan myös apteekin lähiterveysaseman sulkeminen tai annosjakelukilpailutuksessa häviäminen saattavat viedä pieneltä apteekilta taloudelliset toimintaedellytykset.

Johtopäätökset: Tähän tutkimukseen osallistuneiden apteekkareiden mukaan pienten apteekkien toiminta on edelleen pääosin kannattavaa, mutta se edellyttää tarkkaa taloudellista suunnittelua. Apteekin taloudellisen tilanteen selvittäminen ennen pienen apteekin hakemista oli tässä tutkimuksessa yleinen käytäntö ja pääasiassa taloudellinen toteuma vastasi odotuksia ainakin osittain. Mahdollisten apteekkijärjestelmän perusrakennemuutosten myötä nämä pienet apteekit saattavat joutua tekemään lisää sopeuttamistoimia tai lopettamaan toiminnan kannattamattomana.

Avainsanat: apteekki, apteekkarit, kokemukset, näkemykset, odotukset, kannattavuus, toimintaedellytykset, taloudellinen tilanne

JOHDANTO

Suomessa oli vuonna 2017 yhteensä 812 apteekkitoimipistettä, joista pieniä korkeintaan 40 000 reseptiä vuosittain toimittaneita pää- ja sivuapteekkeja oli 302 (Suomen Apteekkariliitto 2018a). Apteekki on terveydenhuollon toimija, mutta samalla myös liikeyritys, jonka toiminnan pitää olla kannattavaa (Sundell ja Harjula 2011). Apteekin toiminta liiketaloudellisesti kannattavana yrityksenä pohjautuu valtaosin lääkkeistä saataviin myyntituottoihin (Suomen lääketilasto 2016). Vuonna 2016 yksityisten apteekkien myynnistä 93 prosenttia tuli lääkkeistä ja 7 prosenttia ei-lääkkeellisistä vapaan kaupan tuotteista. Apteekkari ei voi itse hinnoitella lääkkeitä, vaan lääkkeiden vähittäismyynthinnat ja lääkemyynnistä tuleva kate määräytyvät valtioneuvoston lääketaksa-asetuksen (713/2013) mukaisesti lääkkeen tukkuhinnan perusteella. Apteekkari ei voi myöskään ostotoiminnalla vaikuttaa lääkemyynnin katteeseen, koska apteekki ei saa lääkelain (395/2006) mukaan ottaa vastaan alennuksia lääkeostoista. Apteekin tosiasiallinen lääkkeiden myynnistä saama kate kuitenkin vaihtelee, koska apteekit maksavat vuosittain valtiolle progressiivisesti lääkemyynnin liikevaihdon perusteella määräytyvää apteekiveroa (Apteekiverolaki 770/2016). Apteekiverolla valtio leikkaa apteekkien tuloja ja tasaa erikokoisten apteekkien taloudellisia tuloksia. Apteekiveron ansiosta liikevaihdoltaan pieni apteekki saa samasta lääkkeestä suuremman myyntikatteen kuin iso apteekki.

Apteekkari ei voi valita yritysmuotoa ja siten verotuksen avulla vaikuttaa tulokseen, vaan lääkelaki (395/1987) määrää, että apteekin yritysmuoto on toiminimi. Toiminimiyrityksessä apteekkari ei voi maksaa palkkaa itselleen, apteekissa työskentelevälle puolisolalle tai alaikäisille lapsille, vaan apteekin tulos katsotaan apteekkarin palkaksi ja tulosta verotetaan suurelta osin ansiotulona progressiivisen tuloverotuksen mukaan (Karjalainen 2002, Keskuskauppaamari 2008). Vain pieni osa apteekin tuloksesta verotetaan pääomatulona, jonka määrä lasketaan osuutena vuoden aikana maksetuista palkoista ja taseen nettovarallisuudesta. Apteekkarit maksavat veroa tuloksesta keskimäärin 45 prosenttia, myyntivoitosta yli 50 prosenttia (Suomen Apteekkariliitto 2016). Verotustiedoissa apteekkarin tulot eivät ole siten vertailukelpoisia palkansaajan tai osakeyhtiömuodossa toimivan yrittäjän tuloihin. Apteekin liikevoiton on oltava suhteessa suurempi kuin yritysmuodossa, jossa yrittäjä voi nostaa itselleen palkkaa. Toiminimiyrityksen tuloksen on riitettävä yrittäjätulon lisäksi korol-

listen lainojen lyhennyksiin, korvausinvestointeihin, voitonjakoon ja yrityksen toiminnan kehittämiseen (Räty 1991, Jussila 2006).

Apteekkien toimittamien reseptien määrä on kasvanut vuodesta 2011 lähtien (Suomen lääketilasto 2016). Reseptien määrä on kasvanut liikevaihtoa nopeammin (Holm ym. 2013). Nykyisin apteekin reseptuuri ei välttämättä kerro apteekin kannattavuudesta (Holttinen 2011). Kaikissa reseptuuri- ja liikevaihtoluokissa on hyvin menestyviä ja huonosti menestyviä, jopa tappiollisia apteekkeja. Apteekin menestymistä voidaan arvioida tarkastelemalla tuloslaskelman eriä sekä kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen liittyvien tunnuslukujen avulla (Niska-vaara 2010, Sundell ja Harjula 2011).

Apteekkien kannattavuutta on tutkittu melko vähän. Pienten apteekkien (reseptuuri alle 25 000/vuosi) kannattavuutta ja yhteiskunnan toimien vaikutusta pienten apteekkien toimintaedellytyksiin on selvitetty vuonna 1999 tutkimuksessa, joka perustui apteekkarien apteekkimaksun määrittämistä varten silloiselle Lääkelaitokselle lähettämiin taloustietoihin (Lindqvist ym. 2000). Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea on selvittänyt apteekkien taloudellisen tilan kehittymistä seitsemässä apteekkien tilinpäätösanalyysissä, jotka on laadittu apteekkien Fimealle apteekkimaksun määräytymistä varten lähettämien taloustietojen pohjalta (**Taulukko 1**) (Mäntylä ym. 2011, 2012, 2013, 2014 ja 2015, Reinikainen ym. 2017 ja 2018). Fimean tilinpäätösanalyysit on tehty ilman liiketoiminnan laajuuden rajauksia, ja näistä analyysien tuloksista ei ole erotettavissa pienten apteekkien taloudellisia tunnuslukuja muilta osin kuin liikevaihto, myynnin jakautuminen ja liikevoitto.

Muita apteekkien kannattavuutta selvittäneitä tutkimuksia on julkaistu vähän (Granfelt 1989, Mähönen 1997, Jussila 2006, Kuosa ym. 2007, Tynkkynen 2011, Holm ym. 2013, Suominen 2013). Tutkimuksissa on keskitytty selvittämään apteekkitoimintaa koskevien kehitysvaihtoehtojen taloudellista vaikutusta apteekkeille, sivuapteekin ja erillisyhtiöiden kannattavuutta, apteekin sijaintitekijöiden ja lisämyynnin merkitystä apteekin liiketoiminnalle, yrittäjätulon muodostumista sekä rekrytoinnin ja keskiostoksen muutoksen vaikutusta apteekin talouteen. Suomessa pienten apteekkien apteekkareiden kokemuksia ja näkemyksiä pienten apteekkien taloudellisesta tilanteesta ei ole aikaisemmin selvitetty laadullisella haastattelututkimuksella. Pienten apteekkien apteekkareiden näkökulman tuntemisesta on hyötyä

eri viranomaisille ja apteekkitoimialan kehittäjille pohdittaessa uudistusmenetelmiä, joilla myös pienten apteekkien toimintaedellytykset pystytään turvaamaan ja maankattava apteekkiverkko saadaan säilymään. Tämän tutkimuksen tuloksista on hyötynyt myös apteekin hakua suunnittelevan proviisorin päätöksenteossa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten pienten apteekkien apteekkarit ovat ennen apteekin hakemista kartoittaneet haettavan apteekin taloudellista tilannetta ja miten apteekin taloudellinen toteuma on vastannut odotuksia. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, mikä on pienten apteekkien apteekkareiden näkemys apteekkien tämänhetkisestä taloudellisesta tilanteesta ja miten apteekkarit näkevät mahdollisten apteekkitoimialaa koskevien muutosten vaikuttavan pienten apteekkien kannattavuuteen.

AINEISTO JA MENETELMÄT

Haastateltavat ja haastateltavien rekrytointi

Tutkimuksessa käytettiin tavoitteellista otantaa (purposive sampling) (Hämeen-Anttila ja Katajavuori 2008a). Otannassa olivat mukana kaikki Suomen pääapteekit, joiden reseptuuri vuonna 2016 oli alle 41 000. Näitä pääapteekkeja oli 138 ja näiden apteekkien arvioitiin vastaavan reseptuuriltaan ja liikevaihdoltaan Lindqvistin ym. (2000) otoksen pieniä apteekkeja. Apteekit ja apteekkarit 2016 -julkaisusta saataviin apteekkarien henkilökohtaisiin sähköpostiosoitteisiin lähetettiin haastattelupyyntö ja saatekirje, jossa tiedusteltiin halukkuutta osallistua tutkimukseen. Vastausajaksi annettiin kaksi viikkoa. Tutkimukseen mukaan ilmoittautuneille apteekkareille lähetettiin sähköpostiviesti haastatteluajojen sopimiseksi. Yksi haastattelu peruuntui, kun apteekkari perui sovitun haastatteluajan työkiireisiin vedoten ja tutkija (ET) ja haastateltava eivät löytäneet lähiviiikoille uutta haastatteluajaa. Aineiston riittävyys varmistettiin saturaatioperiaatteella (Hirsjärvi ja Hurme 2009, Tuomi ja Sarajärvi 2018a). Aineisto katsottiin saturoituneeksi, eli aineiston keruu lopetettiin, kun haastatteluissa ei tullut enää esille tutkimuskysymysten kannalta uutta tietoa tai uusia näkökulmia.

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua teema-haastattelua, koska se soveltuu kvantitatiivista tutkimusmenetelmää paremmin silloin, kun aiheesta on vain vähän etukäteistutkimustietoa ja tavoitteena on selvittää kohderyhmän henkilöiden näkemyksiä ja kokemuksia valitusta aiheesta (Hämeen-Anttila ja

Katajavuori 2008a, Hirsjärvi ja Hurme 2009). Haastatteluista varten laadittiin haastattelurunko tutkimuksen tavoitteisiin perustuen, apteekin talousteeman pohjalta. Haastattelurunko sisälsi viisi teemaa ja 57 apukysymystä, joista tässä artikkelissa kuvataan neljän teeman- ja 21 kysymyksen (**Liite 1**) tulokset. Teemat olivat: apteekin koko ja sijainti; taloustietoihin perehtyminen, taloudelliset odotukset ja taloudellinen toteuma vs. odotukset; apteekkitoiminnan yleiset periaatteet pienten apteekkien näkökulmasta; yhteiskunnan toimien vaikutus pienten apteekkien toimintaedellytyksiin. Teemarunko pilotoitiin (Hirsjärvi ja Hurme 2009, Hämeen-Anttila ja Katajavuori 2008a) yhdessä haastattelussa. Pilotoinnissa testattiin haastattelurungon toimivuus ja pystyttiin arvioimaan haastattelun pituus. Pilotihaastattelun perusteella teemarunkoon ei tehty muutoksia ja pilotihaastattelu sisällytettiin aineistoon.

Ennen haastatteluja apteekkareille lähetettiin haastattelurunko, jotta haastateltavat pystyivät etukäteen orientoitumaan haastatteluun. Haastattelut teki tutkija ET, ja ne nauhoitettiin osallistujien luvalla. Haastatteluista kymmenen tehtiin puhelimitse, kolme Skype for Business -ohjelman välityksellä ja yksi haastateltavan apteekkarin apteekissa. Haastattelut tehtiin syys-lokakuussa 2017. Haastattelut kestivät keskimäärin 1 tunti 15 minuuttia (vaihtelu 54 minuuttia–2 tuntia).

Aineiston analysointi

Tutkija ET litteroi nauhoitukset sanasta sanaan Word-tekstinkäsittelyohjelmalla ja analysoi aineiston laadullisella sisällönanalysillä, jossa hyödynnettiin kvantifointia ja taulukointia (Hämeen-Anttila ja Katajavuori 2008b, Tuomi ja Sarajärvi 2018b). Yhden haastattelun litterointiin meni aikaa noin 4,5–8 tuntia. Litteroidun materiaalin pituus oli 113 sivua (fonttikoko 10, riviväli 1). Haastattelujen lukemisen jälkeen analysoinnissa luotiin koodausrunko, jonka avulla eri haastatteluissa esille tulleet käsitykset ja ajatukset koottiin taulukkoon saman tutkimuskysymyksen alle. Analyysiyksikkönä käytettiin yksittäistä sanaa, lausetta tai lausejoukkoa. Yksikön sisältö pelkistettiin kuvaamaan koko yksikköä. Pelkistyksistä pyrittiin etsimään yhtäläisyyksiä ja tarkasteltiin myös, mitä poikkeuksia aineistossa on. Saman aihealueen pelkistykset ryhmiteltiin omiksi alaluokiksi ja alaluokat tiivistettiin edelleen yläluokaksi. Esimerkki aineiston luokittelusta on esitetty **taulukossa 2** tutkimuskysymyksestä, millaisena koet apteekkiveron merkityksen pienelle apteekille.

Taulukko 1. Kooste Fimean julkaisemista tilinpäätösanalyysien taloustiedoista vuosilta 2008–2016.

Apteekkien tilinpäätösanalyysi (esitetyn taloustiedon vuosi)	Liikevoitto ennen satunnaisia eriä, ka. (t€), < 2,5 M€ lv. ryhmässä, (vaihteluväli)	Henkilöstökulut osuus lv:sta (%)	Toimitilakulut keskim. lv:sta (%)	Muut liiketoiminnan kulut keskim. lv:sta (%)
Reinikainen ym. 2018 (2016)	159,0 (-193,0–429,0) (n=195)	12,8 (n=592)	1,6 (n=592)	3,6 (n=592)
Reinikainen ym. 2017 (2015)	144,0 (-230,0–431,0) (n=195)	13,0 (n=592)	1,6 (n=592)	3,7 (n=592)
Mäntylä ym. 2015 (2014)	146,0 (-261,0–533,0) (n=203)	13,2 (n=592)	1,6 (n=592)	3,8 (n=592)
Mäntylä ym. 2014 (2013)	142,0 (-259,0–413,0) (n=202)	13,6 (n=592)	1,6 (n=592)	3,8 (n=592)
Mäntylä ym. 2013 (2012)	141,0 (-197,0–479,0) (n=186)	-	1,5 (n=606)	3,7 (n=606)
Mäntylä ym. 2012 (2011)	141,0 (-156,0–329,0) (n=213)	-	1,5 (n=606)	4,1 (n=606)
Mäntylä ym. 2011 (2010)	146,0 (-29,0–520,0) (n=220)	-	1,5 (n=606)	3,9 (n=606)

ka = keskiarvo

t€ = tuhatta euroa

M€ = miljoonaa euroa

lv = liikevaihto

- = Tietoa ei ole saatavilla.

a = Oman pääoman suhteellinen osuus taseen loppusummasta; > 40 % = hyvä, 20–40 % = tyydyttävä, < 20 % = heikko

b = Apteekin velkojen suhde toiminnan laajuuteen; < 40 % = hyvä, 40–80 % = tyydyttävä, > 80 % = heikko

c = Vaihtuvien vastaavien suhde lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan; > 2 = hyvä, 1–2 = tyydyttävä, < 1 = heikko

Heikosti kannattavien apteekkien lukumäärä, liikevoitto ennen satunnaisia eriä < 84 000 € 2008–2014 ja < 86 000 € 2015–2016	Apteekkien osuus (%), joilla omavaraisuusaste^a hyvä/tydyttävä/heikko	Suhteellinen velkaantuneisuus^b	Apteekkien osuus (%), joilla maksuvalmius, Current ratio^c hyvä/tydyttävä/heikko
39 ja 7 tappiollista apteekkia (n=549)	43/29/29 (n=84)	Kaikilla hyvä (n=84)	35/58/7 (n=84)
38 ja näistä 87 % kaupunkialueella, 7 tappiollista apteekkia (n=532)	41/23/35 (n=84)	Kaikilla hyvä (n=84)	28/58/14 (n=84)
35 ja näistä 80 % kaupunkien keskustoissa (n=550)	49/18/33 (n=84)	Kaikilla hyvä (n=84)	39/48/13 (n=84)
46 ja näistä 74 % kaupunkien keskustoissa (n=546)	55/14/31 (n=84)	Kaikilla hyvä (n=84)	49/39/12 (n=84)
45 ja näistä 82 % kaupunkien keskustoissa (n=532)	58/11/31 (n=108)	Kaikilla hyvä (n=108)	49/37/10 (n=108)
45 ja näistä 67 % kaupunkien keskustoissa ja toisen apteekin lähellä. Suuremmat toimitilavuokrat, palkkakulut ja muut liiketoiminnan kulut vs. saman lv. ryhmään kuuluvilla keskimäärin. (n=523)	50/22/29 (n=604)	-	-
28 (2008; n=531), 40 (2009; n=544), 45 (2010; n=549) ja näistä 78–89 % kaupunkien keskustoissa ja toisen apteekin lähellä. Suuremmat toimitilavuokrat, palkkakulut ja muut liiketoiminnan kulut vs. saman lv. ryhmään kuuluvilla keskimäärin. 3 %:lla pidemmän aikavälin kannattavuusongelmia.	-	-	-

Taulukko 2. Esimerkki tutkimusaineiston luokittelusta (hakasuluissa keskustelun konteksti).

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Ryhmittely	
<p>"...tämmösen pienen apteekin kannattavuus lopahtas välittömästi...se on aika helppokin laskee sillä tavalla, että jos vaikka maksettais tällä hetkellä apteekin lääkemyynistä...esimerkiksi 3 % apteekkimaksua ja sit se [apteekkivero], poistuis...ja lääkkeiden hinnat putois vaikka 6,5 %, joka on suunnilleen toi keskiarvo [apteekkiverosta], niin se ois 3 % samantien pois tosta lääkemyynin katteesta. Ja se olis ihan järjetöntä touhua, koska Suomessahan on niin kun pyritty siihen, että tää apteekkisaatavuus olis myös näillä syrjäseuduilla ja tällä tavalla se nyt sit tuhottais ihan kokonaan." (apteekkari 1–2 v.)</p>	<p>Pienten apteekkien kannattavuus lopahtaisi, jos apteekkivero poistettaisiin ja lääkkeiden hintoja alennettaisiin keskimääräisellä apteekkiveroprosentilla, tuhoaisi syrjäseutujen apteekkipalvelut</p>	<p><i>Alaluokka</i></p> <p>Apteekkiveron poistaminen johtaisi pienten apteekkien toiminnan loppumiseen (10/14)</p>	<p><i>Yläluokka</i></p>
<p>"...se [apteekkivero] on välttämätön paha, jos se poistettaisiin ja hintoja laskettaisiin sen mukaan, niin sehän kolahtais mulla nimenomaan erittäin hankalasti...jos...lääkkeiden...tukkuhintoja laskettaisiin se 9 % vai mitä nyt ne sitten on kaavailut...niin varmasti se 55 000 olis meidän...suoraan tuloksesta pois...se olis niin huono juttu että mä joutusin varmaan toisenkin farmaseutin puolittamaan." (apteekkari yli 5 v.)</p>	<p>Apteekkiveron poistaminen aiheuttaisi farmaseutin työajan lyhentämisen</p>	<p>Apteekkiveron poistaminen aiheuttaisi sopeuttamistoimia (3/14)</p>	<p>Apteekkiverolla on suuri merkitys pienten apteekkien kannattavuuteen (12/14)</p>
<p>"...koska mulla on sivuapteekki ja mun sivuapteekki on just sen kokoinen, että siitä nippa nappa menee apteekkiveroa elikkä mä maksan hyvin vähän apteekkiveroa...Näissä ennusteissa on 27 000 euroa, mutta mä laskin...jos...mulla olis tän kokonen apteekki yks apteekki...mun apteekkivero ois 97 000 euroa, että toi kyllä se iso summa varmasti on näille, ketkä joutuu maksamaan sen normitaulukkosysteemin mukaan. Toi sivuapteekki helpottaa ja oikeen kokonen sivuapteekki..." (apteekkari yli 5 v.)</p>	<p>Oikean kokoinen sivuapteekki helpottaa maksettavaa apteekkiveron määrää</p>	<p>Apteekkivero turvaa sivuapteekin/- apteekkien toimintaedellytyksen (4/14)</p>	
<p>"...kun on kolminkertaiset kulut, että totta kai, kun on kolminkertaiset vuokrat ja henkilökunnan hallinta ja kaikki tällasta paljon vaikeampaa, mutta sitä onneksi apteekkimaksu jonkun verran kompensoi, mutta se yhdistettynä tähän jatkuvaan näivettymiseen, niin on hankala yhdistelmä." (apteekkari 3–5 v.)</p>	<p>Kahden sivuapteekin ylläpitäminen aiheuttaa kolminkertaiset kulut, kolminkertaiset vuokrat, mitä apteekkivero kompensoi jonkun verran</p>	<p>Sivuapteekki vähennyksenä saatu apteekkiveron alenema ei täysin kompensoi sivuapteekin kiinteitä kuluja (2/14)</p>	

TULOKSET

Taustatiedot

Haastatteluihin osallistui 14 apteekkaria, joilla oli vaihteleva määrä työkokemusta pienen apteekin apteekkariudesta (vaihteluväli 1 v 1 kk–12 v 8 kk) (**Taulukko 3**). Haastateltujen apteekkareiden apteekit sijaitsivat eri puolilla Suomea. Tutkimukseen osallistuneiden pääapteekkien reseptuuri vaihteli välillä 20 000–37 000 reseptiä/vuosi. Neljällä apteekkarilla oli vähintään yksi sivuapteekki.

Haettavan apteekin taloudellisen tilan selvittäminen ja taloudellinen toteuma

Valtaosa haastatelluista apteekkareista (9/14) kertoi selvittäneensä edelliseltä apteekkarilta haettavan apteekin henkilöstömäärän ja -rakenteen sekä apteekin taloustietoja, kuten palkkojen osuuden liikevaihdosta, myynti- ja käyttökatteen, liikevaihdon, myynnin jakautumisen, vuokran, varastonarvon, ja sen, ansaitseeko apteekkari vähintään proviisorin palkan. Osa näistä taloustietoja selvittäneistä apteekkareista mainitsi kysyneensä edelliseltä apteekkarilta myös, onko apteekilla annosjakelua tai robottia, mikä apteekkijärjestelmä apteekissa on käytössä, apteekin aukioloajat, onko tiedossa mahdollisia muutoksia apteekin toimintaympäristöön ja miten väestörakenne on kehittynyt paikkakunnalla. Yksi apteekkari toi esille, että hän oli selvittänyt myös apteekin toimintaympäristöä tarkemmin. Samoin yksi apteekkari kertoi selvittäneensä verokalenterista, kuinka paljon edeltäneellä apteekkarilla oli verotettavia tuloja.

”Mulla oli semmonen periaate, kun mä hain apteekkia, että mä tuota soittelin aina näille jokaiselle apteekkarille ja mulla oli...tämöinen apteekkikysely apteekkihakua varten eli se apteekin nimi, sitten mä kysyin reseptuuria, onko se reseptiapteekki vai sitten onko siinä huomattava vapaakaupan ja käsikaupan myynti. Sitten liikevaihtoa kyselin, varaston kokoa euromääräisesti, onko robottia, onko annosjakelua. Sitten henkilökunnan rakennetta...mikä apteekkijärjestelmä salix/maxx/joku muu, kiinteistö kuka omistaa, onko vuokralla vai omistaako ite...Kysyin lähintä terveysasemaa, ja onko tulossa muutoksia sellaseen. Onko kuntaliitoksia odotettavissa siihen apteekkiin, jota mä haen ja...väestörakenteen kehittyminen...Sitten mä kysyin...saako proviisorin palkkaa varsinkin, jos oli tämmöinen pieni apteekki kysymyksessä...Se ei oo pelkästään, että sä kysyt nää ja saat faktat niin kun apteekin hakijana, vaan...yleensä se on apteekkari, joka sun kanssa keskustelee, niin saat vähän tuntumaa siihen minkälainen henkilö sulla on siellä...” (apteekkari 1–2 v.)

Runsas puolet taloustietoja selvittäneistä apteekkareista (5/9) toi esille, että he olivat hyötäneet selvittämistään ennakkotiedoista. Yksi apteekkari kertoi, että ennakkotiedoista näki, että apteekin toiminta on kannattavaa, jos ei tule yllättäviä muutoksia. Samoin yksi apteekkareista mainitsi, että ennakkotietojen perusteella hän lähti suunnittelemaan apteekin muutosprosessia ja apteekin siirtoa toiseen liiketilaan. Yksi apteekkari kertoi, että edeltäneen apteekkarin kanssa käydyssä keskustelussa sai käsityksen edeltäneen apteekkarin persoonallisuudesta, mikä auttoi tulevan apteekkikauppatilanteen suunnittelussa ja apteekki-kauppiaan valinnassa. Lisäksi yksi apteekkari toi esille, että ennakkotaloustiedot auttoivat hahmottamaan, minkä verran apteekkikauppaa varten tarvitsee ulkopuolista rahoitusta ja saako lainaa riittävästi. Vain kaksi apteekkaria kertoi, että ennakkotaloustiedoista ei ollut hyötyä. Näistä toinen apteekkari kertoi syyksi, että hänellä ei ollut käytössä apteekin kannattavuutta kuvaavia vertailulukuja ja toinen apteekkareista mainitsi, että talousluvut eivät olleet luotettavia.

Puolet haastatelluista apteekkareista (7/14) oli asettanut taloudellisia kriteerejä haettavalle apteekille. Vajaa kolmasosa apteekkareista (4/14) kertoi asettaneensa kriteeriksi vähintään proviisorin palkan ja yksi vähintään pientä apteekkia hoitavan farmaseutin palkan. Muita taloudellisia kriteerejä olivat, että apteekki on hyvin hoidettu (1/14), apteekki ei ole tappiollinen (1/14) ja että apteekissa on myös muita työntekijöitä eikä apteekkari joudu työskentelemään yksin (2/14).

Puolet haastatelluista apteekkareista (7/14) kertoi apteekin taloudellisen toteuman vastaavan ennakkoodotuksia hyvin. Nämä apteekkarit olivat myös tyytyväisiä apteekin tämänhetkiseen kannattavuuteen. Apteekkarit, joiden apteekin taloudellinen toteuma ei vastannut ennakkoodotuksia (4/14) tai vastasi vain osittain (3/14), kertoivat syiksi toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, kuten palvelujen karkaamisen seutukuntakeskuksiin ja paikkakunnan lääkäripalvelujen vähenemisen tai poismuuttamisen, joihin omalla työpanoksella ei ole pystynyt vaikuttamaan (2/14). Pari apteekkaria (2/14) kertoi yllättyneensä, että apteekin kehittämiseen ei jää rahaa, jos apteekin tuloksesta vähentää oman palkan. Toinen näistä apteekkareista mainitsi lisäksi, että hän ei ole pystynyt toteuttamaan apteekin remontti- ja atk-investointeja, ei pelkästään taloudellisista syistä vaan useamman toimipisteen henkilökunnan kouluttamiseen tarvittavien resurssien puutteen vuoksi. Muutama apteekkari kertoi myös, että apteekkiremontin toteuttami-

Taulukko 3. Tutkimuksessa haastateltujen apteekkareiden (n=14) ja heidän apteekkiensa taustatiedot sekä apteekkareiden kertomat tiedot apteekkiensa vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta.

Tutkimus-tunniste	Sukupuoli	Kokemus apteekkarina (v)	Liikevaihto (M€)	Sivuapteekki-en lukumäärä	Annos-jakelua	Sijainti	Henkilöstökulut lvs:sta (%)	Toimitilakulut lvs:sta (%)	Omavaraisuus-aste ^a	Suhteellinen velkaantuneisuus ^b	Maksuvalmius, Current ratio ^c
H1	Mies	1–2	1,3	0	ei	maa-seutu	6,1	0,9	hyvä	hyvä	hyvä
H2	Nainen	yli 5	1,5	0	ei	maa-seutu	5,3	1,3	-	tydyttävä/heikko	tydyttävä
H3	Nainen	3–5	0,9	0	kyllä	maa-seutu	11,0	1,8	-	-	hyvä
H4	Mies	1–2	2,0	0	ei	maa-seutu	12,5	-	heikko	hyvä	tydyttävä
H5	Nainen	1–2	1,0	0	kyllä	kaupungin lähiö	8,7	2,3	-	-	hyvä/tydyttävä
H6	Nainen	yli 5	1,6	0	kyllä	liitoskunnan keskusta	8,5	-	hyvä	hyvä	hyvä
H7	Mies	1–2	1,0	0	ei	maa-seutu	8,0	-	-	-	heikko
H8	Nainen	1–2	2,1	2	ei	liitoskunnan keskusta	13,0	1,2	hyvä	hyvä	hyvä
H9	Nainen	yli 5	2,3	1	kyllä	liitoskunnan keskusta	12,0	1,3	hyvä	hyvä	hyvä
H10	Mies	3–5	2,3	2	kyllä	maa-seutu	10,8	-	hyvä	hyvä	hyvä
H11	Nainen	3–5	2,0	1	ei	maa-seutu	9,5	-	hyvä	hyvä	-
H12	Nainen	yli 5	1,4	0	ei	maa-seutu	9,4	2,5	-	-	hyvä
H13	Nainen	1–2	1,0	0	kyllä	liitoskunnan keskusta	7,5	-	heikko	hyvä	tydyttävä
H14	Nainen	1–2	1,0	0	kyllä	kaupunki	9,2	3,8	heikko	tydyttävä/heikko	tydyttävä

- = Tietoa ei ole saatavilla.

a = Oman pääoman suhteellinen osuus taseen loppusummasta; > 40 % = hyvä, 20–40 % = tydyttävä, < 20 % = heikko

b = Apteekin velkojen suhde toiminnan laajuuteen; < 40 % = hyvä, 40–80 % = tydyttävä, > 80 % = heikko

c = Vaihtuvien vastaavien suhde lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan; > 2 = hyvä, 1–2 = tydyttävä, < 1 = heikko

Taulukko 4. Haastateltujen apteekkareiden (n=14; H1-H14) toteuttamat sopeuttamistoimet apteekin kannattavuuden parantamiseksi.

Toteutetut sopeuttamistoimet (12/14 apteekkaria)

- Ylimääräisiä liiketoiminnan kuluja karsittu, kuten markkinointikuluja (6/14; H1, H3, H4, H7, H10, H12)
- Henkilökuntaa irtisanottu tuotannollis-taloudellisin syin (4/14; H2, H6, H10, H14)
- Henkilökunnan työaika lyhennetty (3/14; H2, H6, H14)
- Ulkopuolinen siivousfirma irtisanottu (3/14; H2, H5, H11)
- Henkilökuntaa lomautettu (2/14; H6, H14)
- Määräaikaista työsopimusta ei jatkettu (2/14; H8, H14)
- Vuokrahenkilökuntaa ei enää käytetä (2/14; H5, H11)
- Farmaseutti lainattu toiseen apteekkiin (1/14; H2)
- Äitiysloman sijaista ei otettu (1/14; H8)
- Apteekin aukioloaikoja supistettu (1/14; H14)
- Henkilökunnan lomarahoja vaihdettu vapaaksi (1/14; H14)

Ei toteutettuja sopeuttamistoimia (2/14 apteekkaria)

nen tulorahoituksella aiheutti maksuvalmiusongelman (2/14) ja lainan maksamiseen meni enemmän aikaa kuin oli ajatellut (2/14). Yksi taloudelliseen toteumaan tyytymättömistä apteekkareista kertoi syyksi henkilökohtaisten kulujen kasvamisen, kun pitkän työmatkan takia oli hankittava toinen auto ja polttoainekulut kasvoivat sekä perheen asumismenot nousivat kahdella eri paikkakunnalla asumisen takia.

”No sanotaan näin, että en mä odottanut mitään kultakaivosta, että ei täs sillai pääse rikastumaan. Mutta tosiaan, että oli laskelmat siitä, että saan sen proviisorin palkan ja sitten jää vielä pikkasen apteekin kehittämiseen. Se on sit ollu vähän yllätys, että oikeesti siihen kehittämiseen ei jää niin kun, jos sieltä ottaa sen oman palkan pois, niin ei kauheesti pysty kyllä investoimaan eikä mitään isoja kehityssuunnitelmia pysty tai kannattakaan tehdä.” (apteekkari 3–5 v.)

”Odotukset oli tietysti sillä lailla, että lasku päästään taittamaan, kun on kova henkilökohtainen panos, ja kun erinomaisen johtamisen pistää siihen mukaan, niin pärjätään mukavasti, mutta toteuma ei ole ollut sen mukainen. Eli kyllä se valitettavasti nää toimintaympäristöt niin merkitsee jatkuvaa kuihtumista ja oikeestaan sillä ei oo kauheestaan väliä mitä tekee. Vaikka kuinka hyvin tekisi, niin...realiteetteja ei saa muuksi muutettua tässä asiassa. Mutta en nyt siitä huolimatta valita, että siitä huolimatta olen tyytyväinen yrittäjänä olooni, ja jos ei kelpaa niin voinhan mä hakea muualle määrätyn ajan päästä. Mutta täytyy niin kun myöntää tässä asiassa että 5–10 vuoden päästä näkymä pelottaa.” (apteekkari 3–5 v.)

Apteekkien taloudellinen tilanne ja apteekkijärjestelmän perusrakennemuutosten vaikutukset

Valtaosa haastateltavista apteekkareista (9/14) kertoi ansaitsevansa paremmin pienen apteekin apteekkarina kuin proviisorina toisen apteekin palveluksessa, mutta kaksi ansaitsi vain saman verran kuin proviisorina ja yksi haastatelluista apteekkareista kertoi ansaitsevansa jopa selkeästi vähemmän kuin osa-aikaisena proviisorina palkkatöissä. Pienen apteekin apteekkarina työmäärän kerrottiin olevan kuitenkin selkeästi isompi (9/14) ja vastuut ovat erilaiset (4/14) kuin proviisorina. Apteekkarin on myös otettava yrittäjäriski (2/14) ja lyhennettävä omasta tuloksesta apteekin velat (3/14) ja tehtävä apteekin investoinnit (2/14). Lisäksi valtaosa apteekkareista (9/14) toi esille, että he olivat pystyneet pitämään lomaa huomattavasti vähemmän kuin toisen apteekin palveluksessa proviisorina.

”No... kyllähän mä ansaitsen tästä paremmin ja kylähän mä teen enemmän töitäkin ja onhan mulla erilaiset vastuut tässä. Ja täs niin kun kaikilta osin tässä laitetaan oma tota niin...liikoon et mä oon tän apteekin keulakuva ja ihmiset tunnistaa mut täällä ja mä asun vielä tässä...niin mä vastaan omalla vapaa-ajan käytöksellä edustan koko ajan apteekkia...Lisäks mulla on rahat kiinni tässä ja tota kaikki riskit olemassa tähän. Et sit jos mä epäonnistun tässä, niin en mä sit vaan niin se on mun itsestä kiinni miten mä hoidan tän lähtisin hakemaan duunia jostain muualta, mutta tässä se ei ole niin yksinkertaista. Eli riski ja kaikki tää niin lisätynä vastuut ynnä muut ja suhteutettuna sitten proviisorin

palkkaan, niin sit se alkaa olla suunnilleen samaa luokkaa.” (apteekkarit 1–2 v.)

Lähes kaikki haastatellut apteekkarit kertoivat, että he olivat joutuneet tekemään sopeuttamistoimia apteekin taloudellisten toimintaedellytysten turvaamiseksi (**Taulukko 4**). Näistä apteekkareista puolet oli toteuttanut vähintään kahta eri sopeuttamistointia.

Apteekiverolla koettiin olevan erittäin suuri merkitys pienen apteekin kannattavuudelle (12/14). Suurin osa apteekkareista (10/14) oli sitä mieltä, että apteekiveron poistaminen ja lääkkeiden tukkuhintojen alentaminen keskimääräisellä apteekki-veroprosentilla ilman korvaavia toimenpiteitä johtaisi pienten apteekkien toiminnan loppumiseen. Muutama apteekkarit (3/14) toi esille, että muutos johtaisi sopeuttamistoina henkilökunnan irtisanomisiin.

Apteekkareista kaksi, joilla apteekin liikevaihto oli 0,9–1,0 M€, ei maksanut apteekki-veroa lainkaan. Toiset 1,0 M€ liikevaihtoluokkaan kuuluvat apteekit maksoivat apteekki-veroa keskimäärin 5000 €. Liikevaihtoluokassa 1,3–1,5 M€ apteekki-veroa maksettiin 26 000–36 000 € ja 1,6–2,0 M€ liikevaihtoluokassa 55 000–75 000 €. Liikevaihtoluokkaan 2,0–2,3 M€ kuuluvat apteekit, joilla oli sivuapteekki/-apteekkeja, maksoivat apteekki-veroa 27 000–49 000 €. Kaksi apteekkaria koki, että apteekki-veron määrää voisi vielä jonkin verran helpottaa alimmissa liikevaihtoluokissa, jotta turvataisiin pienten apteekkien toimintaedellytykset. Kaikki apteekkarit, joilla oli sivuapteekki/-apteekkeja (4/14), kokivat, että apteekki-veron määrää alentava sivuapteekki-vähennys turvaa sivuapteekin/-apteekkien taloudellisen toimintaedellytyksen. Sivuapteekki-vähennyksen kautta saadun apteekkimaksun määrän aleneman ei kuitenkaan katsottu kompensoivan sivuapteekista koituvia kiinteiden kustannusten lisäkuluja (2/14).

”No toki niin kun apteekki-verot...auttaa ylläpitämään tota yleensäkin apteekkeja maaseudulla. Mutta...se kun ei kuitenkaan ole positiivinen tuki vaan, että meiltä viedään pienistä apteekkeista vähän vähemmän kun isoista, niin eihän se sillä lailla ole mitään yritystukea...Tällä lääketaksalle siitä on nyt tottakai hyötyä ja jos tässä se vaikka poistettaisiin tai mulla olisi keskimääräinen apteekkimaksu, niin ei kyllä kovin kauaa noita apteekkeja pidettäis tai niissä tapahtuis hyvin merkittäviä muutoksia niin, että ne ois jotain R-kioskin kokoisia yhden työntekijän toimipisteitä...Apteekkimaksun muutos yhdistettynä lääketaksan rukkaukseen ilman, että tä-

tä tasausta olis, niin olis todella, todella paha asia, että sitten jo mieltis eläkepäiviä tai jotain muuta ja ois kyllä varmasti vaikea löytää yrittäjiä jollain aikajänteellä...” (apteekkarit 3–5 v.)

Haastateltavat (13/14) olivat sitä mieltä, että itsehoitolääkkeiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupoissa heikentäisi pienen apteekin kannattavuutta merkittävästi. Puolet haastateltavista (7/14) näki, että silloin pienellä apteekilla ei olisi enää taloudellista toimintamahdollisuutta. Vajaa kolmasosa apteekkareista (4/14) toi esille, että pienellä apteekilla ei olisi taloudellista mahdollisuutta kilpailla itsehoitolääkkeiden hinnoissa markettien ja isojen apteekki- en kanssa. Tämän seurauksena asiakaskäyntien määrän arvioitiin vähentyvän pienissä apteekkeissa (3/14) ja yksi apteekkarit arvioi, että myös pienten apteekkien reseptilääkemyynti laskisi. Vajaa puolet apteekkareista (5/14) toi esille, että itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttaminen pakottaisi pienen apteekin karsimaan kuluja ja vähentämään farmaseuttisen henkilökunnan määrää. Kaksi apteekkaria arvioi, että sopeuttamistointien seurauksena reseptilääkkeiden toimittamiseen ei olisi enää riittävästi henkilökuntaa. Itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamisen nähtiin vähentävän myös apteekin antamaa lääkeneuventaa (2/14) ja vaarantavan potilasturvallisuutta (1/14).

”...no jos niille [itsehoitolääkkeille] tapahtuu samalla lailla kuin nikotiinipurkalle niin eli 90 % myynti laskee, niin onhan se ihan, sehän on kuolinisku tän kokoisille apteekkeille tai...että ei tänne sit tarvita, että mä sit yksin pyörätän tätä. Eihän täällä niin kun ei voi, kun se on koko henkilöstö tota budjetin verran toi myynti.” (apteekkarit 3–5 v.)

”...kyllä se apteekin merkitys on aika iso terveydenhuollossa pelkästään jo neuvonnan osalta ja herra jestas, jos se loppuu ja vapautuu nuo itsehoitolääkkeet tuonne, niin katastrofi tulee. Senhän Ruotsi jo näytti vähän mallia tuossa parasetamolien osalta pari vuotta sitten.” (apteekkarit 1–2 v.)

Tutkimukseen osallistuneiden pienten apteekkien myynnistä valtaosa (ka. 92 %) muodostui lääkemyyntistä. Puolet apteekkareista koki lääkkeiden hintoihin ja katteisiin tehtävät lainsäädännölliset muutokset uhkaksi pienten apteekkien taloudellisille toimintaedellytyksille. Lisäksi muutama apteekkarit (3/14) toi esille, että mahdolliset lisävelvoitteet apteekin lääkevaraston osalta uhkaisi pienen apteekin taloudellista toimintakykyä.

”No tota nää on nyt tietysti, kun lääkkeiden katteet pienenee koko ajan ja näitä lääkesäästöjä, sanotaan nyt, että nyt eletään aika kädestä suuhun, että jos niin kun

vielä tulee enemmän säästöjä, niin kyllä sit ei oo enää toimintaedellytyksiä...” (apteekkari 3–5 v.)

”...jos semmoseen hyvin laajamittaiseen velvoitevastointiin mennään, niin tän hetken lääkekatteilla se ei oo pienelle apteekille mahdollista tai on mahdollista, mutta sitten niitä pieniä apteekkeja ei enää kohta ole.” (apteekkari 1–2 v.)

Puolet haastatelluista apteekkareista (7/14) näki, että apteekkien perustamisen vapautuminen vaarantaisi apteekkipalveluiden maantieteellisen saataavuuden. Osa oli sitä mieltä, että nykyisten pienten apteekkien taloudelliset toimintaedellytykset loppuisivat (3/14) tai kannattavuus heikentyisi (4/14), jos apteekkien perustaminen vapautuisi. Yli puolet apteekkareista (10/14) toi esille, että maaseudulle ei tulisi uusia apteekkeja, vaan ne perustettaisiin vain parhaille liikepaikoille kaupunkien keskustoihin tai kauppakeskuksiin. Yksi apteekkari toi esille, että hän siirtäisi nykyisen apteekkinsa kaupungin keskustaan, jos apteekkien perustaminen vapautuisi. Muutama apteekkari (3/14) kertoi lopettavansa kannattamatomat sivuapteekit, jos apteekkien perustaminen vapautuisi ja sivuapteekkien pitäminen ei olisi pakollista. Muina seurauksina apteekkarit toivat esiin, että pienten kannattamattomien apteekkien määrä kasvaisi (3/14), pienten apteekkien toimitusvarmuus heikentyisi (2/14), perustamisen vapautuminen vaikuttaisi negatiivisesti apteekin aukioloaikoihin (1/14), pienellä apteekilla ei olisi enää mahdollisuutta investoida (1/14), apteekit ketjuuntuisivat, kun isot apteekit ostaisivat pienemmät apteekit (1/14) ja heti valmistumisen jälkeen apteekkarina aloittavalta proviisorilta puuttuisi ammatissa hankittu apteekkiliiketoiminnan osaaminen (1/14).

”...varmaan sitten hakeuduttais niille hyvälle paikoille ja vaikee sitten sanoa, miten tämmöiset pienet paikkakunnat, oisko sitten mieltä, että apteekkari sitten aloittais sieltä pieneltä paikkakunnalta. Varmaan se tois haasteita kyllä tietyille paikkakunnille. Ja sitten toisaalta, kun aattelee, että jos heti pääsis aloittamaan apteekkarina, niin ehkä siinä puuttus tiettyjä ammatissa saatuja kokemuksia, ja että eihän se ihan välttämättä oo niin yksinkertaista se apteekin pyörittäminen, että haluais ajatella, että aloitettais heti valmistumisen jälkeen apteekkarina.” (apteekkari yli 5 v.)

Terveysaseman tai lääkärikeskuksen säilyminen apteekin lähietäisyydellä koettiin erittäin tärkeäksi apteekin kannattavuudelle (9/14). Muutama haastateltava (3/14) toi esille, että terveysaseman sulkeminen johtaisi apteekin toimintaedellytysten loppumiseen. Kaksi apteekkaria näki, että terveysase-

man lakkauttaminen aiheuttaisi sopeuttamistoimena henkilökunnan irtisanomisia. Yksi haastateltava oli joutunut lääkäripalvelujen poismuuttamisen takia tekemään isompia henkilöstömuutoksia, muun muassa irtisanonut ja lomauttanut henkilökuntaa sekä lyhentänyt henkilökunnan työaikaa.

”...suurempia uhkakuvia, mitä meillä oli, että jos terveysasema tosta häipyä, niin sitten meille ei tuu enää yhtään reseptiä...Nyt oli heinäkuussa sulku, ensimmäisen kerran koko kuukauden sulku, niin se oli aivan kuollut se meidän heinäkuu. Niin se vaan niin kun jotenkin meil le valkeni, että ...jos se terveysasema tosta häipyä, niin se on meille aika iso kuolinisku.” (apteekkari yli 5 v.)

Kaksi apteekkaria nosti esiin, että myös annosjakelulipailutuksessa häviäminen vaarantaa pienen apteekin taloudellisia toimintaedellytyksiä (2/14). Heistä toinen oli joutunut tekemään sopeuttamistoimia, kun apteekki ei ollut pärjännyt annosjakelulipailutuksessa ja annosjakeluasiakkaiden myös muu, annosjakelun ulkopuolisten lääkkeiden ja vaapaakaupan tuotteiden myynti oli annosjakelulipailutuksen myötä siirtynyt toiseen apteekkiin.

”...annosjakelulipailutuksen häviäminen voi olla pienelle apteekille kuolonisku. Usealla paikkakunnalla pieniä apteekkeja työllistää naapuripalvelutalojen asukkaiden lääkkeiden toimitukset. Jos ne häviää, jää apteekkari hoitamaan yksinään tiskiasiakkaita.” (apteekkari 3–5 v.)

POHDINTA

Pienten apteekkien taloudellinen tilanne

Huolimatta lainsäädännöllisistä muutoksista: lääkevaihto (Läkelaki 395/2003), nikotiinikorvaustuotteiden myynnin vapauttaminen (Läkelaki 395/2006), tukkuhintojen leikkaukset (Sairausvakuutuslaki 885/2006 ja 885/2013), viitehintajärjestelmä (Läkelaki 395/2009), jotka ovat toteutuneet Lindqvistin ym. (2000) tutkimuksen jälkeen, vajaan 20 vuoden aikana, pienten apteekkien toiminta on tämän tutkimuksen mukaan edelleen pääosin kannattavaa ja valtaosa apteekkareista ansaitsee vähintään proviisorin palkan. Myös apteekkien tilinpäätös selvitysten mukaan (**Taulukko 1**) pienimmissä alle 2,5 M€:n liikevaihtoluokissa apteekit ovat keskimääräisesti kannattavia. On kuitenkin havaittu sekä tässä että Lindqvistin ym. (2000) tutkimuksessa, että pienten apteekkien apteekkarit eivät koe saavansa riittävää ylityökorvausta ja lomaa he pystyvät pitämään vain lyhyinä jaksoina ja selkeästi vähemmän kuin proviisorina toisen apteekin palveluksessa. Jo aikaisemmin on havaittu myös se, että liikevaihdoltaan pienen ap-

teen tuloksesta vähennetyin korollisten lainojen lyhennyksen jälkeen apteekin kehittämisinvestointeihin ei jää rahaa tai isoja investointeja tehtäessä apteekkari joutuu tinkimään voitonjaosta ja ansaitsee vähemmän kuin palkkatyössä proviisorina (Lindqvist ym. 2000, Jussila 2016).

Samoin aikaisemmin on todettu, että samassa liikevaihtoryhmässä apteekkien liikevoitto vaihtelee suuresti ja uransa alkuvuosina apteekkari voi ansaita vähemmän kuin hänen palkkaamansa työntekijä ja pieni apteekki voi olla myös tappiollinen (**Taulukko 1**) (Lindqvist ym. 2000, Mäntylä ym. 2011, 2012, 2013, 2014 ja 2015, Reinikainen ym. 2017 ja 2018). Tähän tutkimukseen osallistuneista apteekteista yksi oli tehnyt selkeästi tappiollista tulosta. Tämä saattaa johtua keskimääräistä suuremmista henkilöstö- ja toimitilakuluista, toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista (mm. kaupallisten toimijoiden sijaintimuutokset ja lääkärinpoistaminen), annosjakeluasiakkaiden kilpailutuksessa häviämistä ja sen myötä annosjakeluasiakkaiden menettämistä sekä sijainnista kaupungissa toisten apteekkien läheisyydessä. Näiden tekijöiden on annosjakelukilpailutuksessa häviämistä lukuun ottamatta havaittu muissakin tutkimuksissa vaikuttavan apteekin kannattavuuteen (Apteekin valintaperusteet 2008, Suomen Apteekkariliitto 2010, Mäntylä ym. 2011, Tynkkynen 2011, Mäntylä ym. 2012, 2013, 2014 ja 2015, Reinikainen ym. 2017 ja 2018).

Lisäksi tämän tutkimuksen havainnot apteekin vakavaraisuudesta, omavaraisuusasteella arvioiduna, ja kyvystä suoriutua lyhytaikaisista maksuvelvoitteista vastaavat Fimean tilinpäätösselvitysten tuloksia (**Taulukko 1**) (Mäntylä ym. 2013 ja 2014, 2015, Reinikainen ym. 2017 ja 2018). Tässä tutkimuksessa osalla apteekteista oli heikko omavaraisuusaste, mikä saattaa johtua aloittavan yrittäjän pienestä omasta pääomasta, jolloin apteekkarin yksityisotot eli toiminnan tililtä omaan käyttöön otetut euromäärät ovat olleet suuremmat kuin sijoitukset apteekin toimintaan tai apteekin voitto. Apteekkien maksuvalmiutta saattaa heikentää hetkellisesti Kela-tilitysten maksaminen apteekille seuraavan kuukauden puolella erityisesti, kun toimitetaan erityisen kalliita lääkkeitä, ja loppuvuodesta, jolloin asiakkaiden lääkeostot ovat tavanomaista suurempia Kelan lääkekaton täyttyneen vuoksi ja tukun ostolaskut on kuitenkin maksettava normaalissa aikataulussa.

Tässä tutkimuksessa havaittiin myös muutamia eroavaisuuksia aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna (Kuosa ym. 2007, Reinikainen ym. 2018). Apteekkien

henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta (ka. 9,4 %) oli keskimääräisesti pienempi kuin Fimean selvityksessä vuonna 2016 (**Taulukko 1**) (Reinikainen ym. 2018). Tämä saattaa johtua siitä, että pienissä apteekteissa on ollut tarve mitoittaa henkilöstöresurssit tarkkaan. Apteekkarit kertoivat myös oman työpanoksen olevan todella suuri. Lisäksi he kertoivat taloudellisten toimintaedellytysten heikentyneen, ja lähes kaikki olivat ryhtyneet kannattavuutta kompensoiviin toimenpiteisiin. Apteekareista vajaa kolmasosa oli joutunut irtisanomaan henkilökuntaa, mikä poikkeaa vuoden 2007 Apteekkarilehden kyselytutkimuksesta, jossa vain 4 prosenttia ilmoitti irtisanoneensa henkilökuntaa (Kuosa ym. 2007). Apteekkarit näkivät myös, että pienten apteekkien taloudellinen tilanne tulee heikentymään tulevaisuudessa edelleen. Apteekin kannattavuus tulevaisuudessa huolesti apteekareita, mikä on todettu aiemminkin (Suomen Apteekkariliitto 2010). Lisäksi tässä tutkimuksessa tehty havainto apteekkien suhteellisesta velkaantuneisuudesta, joka oli valtaosalla apteekteista hyvällä tasolla mutta pienellä osalla tyydyttävä tai heikko, poikkeaa viimeisimmästä Fimean tilinpäätösselvityksestä (**Taulukko 1**) (Reinikainen ym. 2018). Fimean analysissä suhteellinen velkaantuneisuus oli kaikilla aineiston apteekkeilla vuonna 2016 hyvä, ja näin apteekkien velkarasite oli pieni kaikissa liikevaihtoryhmissä. Tässä tutkimuksessa pienten apteekkien suuri velkarasite saattaa johtua apteekkarin uraa aloittavan yrittäjän suuresta velkamäärästä suhteessa liiketoiminnan laajuuteen.

Viranomaistoimien vaikutus kannattavuuteen

Apteekkien kannattavuuteen vaikuttavat hyvin voimakkaasti lainsäädännön muutokset (Martikainen ym. 2013, Tilastokeskus 1/2017). Lääkkeiden hintojen laskun ja myyntikatteiden pienentymisen on havaittu uhkaavan pienen reseptilääkemyyntipainotteisen apteekin kannattavuutta niin tässä kuin aikaisemmissakin tutkimuksissa (Mähönen 1997, Lindqvist ym. 2000, Mäntylä ym. 2015, Reinikainen ym. 2017 ja 2018).

Aikaisemmin on havaittu myös, että itsehoitolääkkeiden myynnin salliminen päivittäistavarakaupassa aiheuttaisi pienelle apteekille isoja sopeuttamistoimia tai johtaisi pienten apteekkien toiminnan loppumiseen kannattamattomana (Mähönen 1997, Lindqvist ym. 2000). Apteekkarit ajattelivat, että taloudellista pelivaraa löytyisi lähinnä henkilöstömäärän vähentämisestä tai henkilöstörakenteen muuttamisesta alemman koulutustason suuntaan, mikä on tullut esille aiemminkin (Mähönen 1997). Apteekka-

rit kuitenkin kokivat, että pienen apteekin henkilöstöresurssit ovat jo tällä hetkellä melko tiukat ja farmaseuttisen henkilökunnan määrän vähentäminen nykyisestä uhkaisi reseptilääkkeiden toimittamista, mitä ei voida pitää terveyspolitiikan näkökulmasta järkevänä. Pienillä apteekeilla ja erityisesti niissä aloittavilla apteekkareilla on todettu olevan kaikkein pienin taloudellinen pelivara (Mähönen 1997 ja Jus-sila 2016).

Haastatellut apteekkarit arvioivat myös, että apteekkimaksun poistaminen ja lääkkeiden tukkuhin-tojen alentaminen keskimääräisellä apteekkimaksu-prosentilla ilman korvaavia toimenpiteitä saattaa pahimmassa tapauksessa johtaa pienten apteekkien toiminnan loppumiseen kannattamattomana, mikä on pysynyt ajan kuluessa muuttumattomana (Lindqvist ym. 2000). Lindqvistin ym. (2000) tutkimuksessa todettiin, että tuolloin apteekkarin yrittäjänsio olisi useimmissa apteekeissa pienempi kuin farmaseutin vuosiansio ja rahaa investointeihin ja toiminnan kehittämiseen ei jäisi käytännössä lainkaan. Jos pieniä apteekkeja ei enää tulevaisuudessa olisi, tarkoittaisi se sitä, että myös apteekkipalveluiden saatavuus olisi uhattuna maaseudulla ja muilla syrjäisemmillä alueilla.

Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet

Laadullista tutkimusta arvioidaan uskottavuuden, siirrettävyyden ja vahvistuvuuden perusteella (Hämeen-Anttila ja Katajavuori 2008c). Uskottavuutta tässä tutkimuksessa tuki haastattelujen nauhoitus, aineiston litterointi sanasta sanaan ja haastattelijan tekemät lisäkysymykset, joilla haastattelija sai varmennettua tulkintansa oikeellisuuden. Lisäksi tähän artikkeliin on otettu mukaan suoria lainauksia haastateltavien näkemyksistä, jotka lisäävät aineistosta tehtyjen tulkintojen uskottavuutta. Analyysissä käytettiin aineiston luokittelua ja teemojen esiintymistiheyksien laskemista sekä poikkeavien tapausten etsimistä, joita pidetään myös tutkimuksen luotettavuutta lisäävinä tekijöinä.

Haastateltavat valittiin tavoitteellisen otannan avulla, jotta haastateltaviksi saatiin pienten apteekkien apteekkareita, jotka pystyivät parhaiten kuvaamaan näkemyksiä ja kokemuksia pienten apteekki-kannattavuudesta. Haastateltujen apteekkareiden näkemykset, kokemukset ja käsitykset käsitellyistä teemoista ovat subjektiivisia eikä yleistettävyyden tavoittelu ole laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksenmukaista. Tutkimuskysymysten kannalta 14 haastateltua toi kuitenkin esiin samoja näkökulmia, minkä

takia haastateltavien apteekkareiden määrän katsottiin olevan riittävä. Tutkimukseen osallistuneet apteekit edustivat reseptuuriltaan erikokoisia ja sivu-apteekkien määrällään ja sijainnillaan erilaisia pieniä apteekkeja. Tämän tutkimuksen tulokset ovat hyvin samansuuntaisia kuin aikaisemmissa tutkimuksissa saadut tulokset pienten apteekkien kannattavuudesta ja niistä tekijöistä, jotka turvaavat pienten apteekkien taloudelliset toimintaedellytykset (Mähönen 1997, Lindqvist ym. 2000, Mäntylä ym. 2011, 2012, 2013, 2014 ja 2015, Reinikainen ym. 2017 ja 2018), mikä tukee tulosten luotettavuutta.

Tämän tutkimuksen tuloksista on hyötyä eri viranomaisille, poliittisille päättäjille ja apteekkitoimialan kehittäjille suunniteltaessa uudistusmenetelmiä, joilla myös pienten apteekkien taloudelliset toimintaedellytykset pystytään turvaamaan ja maankattava apteekkipalveluiden saatavuus saadaan säilymään sekä ammattiapteekkijärjestelmä pystytään pitämään ennallaan. Jatkotutkimuksena pienten apteekkien kannattavuutta ja taloudellisia toimintaedellytyksiä on tarpeen selvittää laajemmalla kyselytutkimuksella. Tätä tutkimusta voidaan hyödyntää kyselyn suunnittelussa. Myös apteekkien merkitystä osana terveydenhuollon palveluita ja asiakkaiden näkemystä pienten apteekkien palveluiden tarpeesta ja apteekin merkityksestä paikkakunnan asukkaille pitäisi tutkia.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Tähän tutkimukseen osallistuneiden apteekkareiden mukaan pienten apteekkien toiminta on tällä hetkellä edelleen pääosin kannattavaa. Tutkimukseen osallistuneiden pienten apteekkien kannattava toiminta edellytti kuitenkin tarkkaa taloudellista suunnittelua, erityisesti henkilöstörakenteen ja -määrän mitoittamista oikein ja henkilöstökulujen pitämistä kurissa sekä keskimääräistä suurempaa apteekkarin omaa työpanosta. Apteekin taloudellisen tilanteen selvittäminen ennen pienen apteekin hakemista oli tässä tutkimuksessa yleinen käytäntö ja pääasias-sa taloudellinen toteuma vastasi odotuksia ainakin osittain. Edelliseltä apteekkarilta saadut ennakkotalous-tiedot helpottivat apteekkitoiminnan käynnistämistä ja nopeuttivat apteekin muutostoimenpiteiden aloittamista.

Apteekkareiden näkemysten perusteella pienten apteekkien toimintaedellytykset saattavat olla uhattuna tulevaisuudessa, jos apteekkijärjestelmän perusrakenteita muutetaan eli poistetaan apteekivero ja tehdään isoja muutoksia lääketaksaan tai sallitaan itsehoitolääkkeiden myyminen päivittäistavarakaupas-

sa tai apteekkien perustamista vapautetaan ja sijaintialueista luovutaan. Tämän tutkimuksen mukaan myös terveysasemien mahdolliset sulkemiset sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmämuutosten myötä ja annosjakelukilpailutuksessa häviäminen ja annosjakeluasiakkaiden menettäminen uhkaavat pienten apteekkien taloudellisia toimintaedellytyksiä tulevaisuudessa ja saattavat lopulta johtaa pienten kannattamattomien apteekkien lopettamiseen.

SUMMARY

Pharmacy owners experiences with and perceptions of the profitability of small pharmacies

Introduction: In 2017, there were 302 small pharmacies that dispensed a maximum of 40 000 prescriptions in Finland. The profitability of these pharmacies is mainly based on the sale of prescription medicines. The medicines act and pharmacy tax in Finland are intended to safeguard economic conditions even for the smallest pharmacies. The aim of this study was to find out how pharmacy owners of small pharmacies have investigated the financial performance of their chosen pharmacy, has the pharmacy's financial performance met expectations, how do pharmacy owners view the current financial situation of small pharmacies and how do pharmacy owners view potential changes in the pharmacy sector affecting the profitability of small pharmacies.

Methods: The study was conducted as a semi-structured theme interview for owners of small pharmacies (n=14) in the autumn of 2017. The interviewed pharmacy owners were recruited from a target sample of Finnish pharmacies, whose number of prescription in 2016 was less than 41 000.

Results: The majority of the pharmacy owners had explored the pharmacy's financial situation beforehand from the previous pharmacy owner. Half of the interviewed pharmacy owners perceived expectations of financial performance being met, the other half only partly or not at all. The majority of pharmacy owners told they earned more as owners than working as pharmacists, and most of the pharmacies were profitable and financially sound. The pharmacy owners had had to make adjustments and felt that their workload wasn't adequately compensated, and the lack of holidays, the entrepreneurial risk and financial responsibility they faced wasn't taken into account. According to the pharmacy owners, small pharmacies will no longer have sound financial performance in the future if the pharmacy tax is removed, if major changes are made to the government's medicines act, if non-prescription medicines can be sold in supermarkets or the establishment of pharmacies is liberalized and their location areas are removed. According to the pharmacy owners, the closure of a health center near the pharmacy or the loss of dose dispensing customers may also halt the financial performance of a small pharmacy.

Conclusions: According to the pharmacy owners, operating a small pharmacy is still mainly profitable, but it requires precise financial planning. In this study, it was a common practice to investigate the financial situation of the chosen small pharmacy before applying it and expectations of financial performance was mainly being met at least partly. Due to the potential changes in the pharmacy system, these small pharmacies may need to make further adjustments or to stop operations as unprofitable.

Keywords: pharmacy, pharmacy owner, experiences, views, expectations, profitability, financial performance, financial situation

→ **Elina Toivanen***

Msc (Pharm)

Joensuu 7th Pyhäselkä pharmacy

elina.toivanen@fimnet.fi

→ **Kirsti Vainio**

PhD (Pharm), Senior Lecturer

School of Pharmacy, Social Pharmacy

Faculty of Health Sciences

University of Eastern Finland

kirsti.vainio@uef.fi

→ **Eeva Teräsalmi**

Ms (Pharm), eMBA, Vice president FIP

Nurmijärvi Seven brothers pharmacy

eeva.terasalmi@salnet.fi

*Correspondence

KIRJALLISUUS

Apteekin valintaperusteet, Taloustutkimus Oy.
Suomen Apteekkariliitto, 2008

Apteekit ja apteekkarit 2016. Tamro Oyj, Vantaa
2016

Granfelt J: Sivuapteekkien kannattavuus on
apteekkien kannattavuutta heikompi. Apteekkari
78: 343–378, 1989

Hirsjärvi S, Hurme H: Tutkimushaastattelu.
Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. s.41–77
Yliopistopaino, Helsinki 2009

Holm P, Huovari J, Pakarinen S: Apteekkien
kokonaistaloudellinen tilanne. Pellervon
taloustutkimus PTT työpapereita 145, Pellervon
taloudellinen tutkimuslaitos, Helsinki 2013

Holtinen K: Apteekkiluvan hakeminen. Kirjassa:
Apteekinhoidon käsikirja, s. 25–32. Toim.
Holtinen K, Andersin R, Kärkkäinen R, Rajamäki
M, Kostiainen E, PharmaPress Oy:n julkaisuja
25/2011, Helsinki 2011

Hämeen-Anttila K, Katajavuori N:
Haastattelututkimus. Kirjassa: Yhteiskunnallinen
lääketutkimus – Ideasta näyttöön. 1. painos, s.
138–164. Toim. Hämeen-Anttila K, Katajavuori N,
Palmenia, Tampere 2008a

Hämeen-Anttila K, Katajavuori N: Laadullisen
aineiston analyysi. Kirjassa: Yhteiskunnallinen
lääketutkimus – Ideasta näyttöön. 1. painos, s.
187–210. Toim. Hämeen-Anttila K, Katajavuori N,
Palmenia, Tampere 2008b

Hämeen-Anttila K, Katajavuori N: Laadullisen
tutkimuksen luotettavuus. Kirjassa:
Yhteiskunnallinen lääketutkimus – Ideasta
näyttöön. 1. painos, s. 211–224. Toim. Hämeen-
Anttila K, Katajavuori N, Palmenia, Tampere
2008c

Jussila J: Yrittäjätulo ja rekrytointi
pienissä apteekeissa. Apteekifarmasian
erikoistumisopinnot proviisoreille, projektityö.
Kuopion yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus,
Kuopio 2006

Karjalainen L: Pienyrityksen talousopas. s. 125–
130, Finnvera, Kuopio 2002

Keskuskauppakamari: Yrityksen perustajan opas
2008, Helsinki 2008

Kuosa T, Hyyppä H, Kostiainen E: Heikentynyt
talous näkyy apteekkien arjessa. Apteekkari 4:
10–14, 2007

Lindqvist K, Juntunen T, Niemi S, Savela E:
Apteekki pieni, rooli suuri – Apteekkipalvelujen
turvaamistyöryhmän mietintö 03/2000. Suomen
Apteekkariliitto, Helsinki 2000

Martikainen J, Koskinen H, Maljanen T,
Saastamoinen L: Lääkkeiden hintojen ja
kustannusten kehitys. SIC! 1/2013, 2013

Mähönen M: Eräiden kehitysvaihtoehtojen
vaikutus apteekin talouteen. Apteekifarmasian
erikoistumisopinnot proviisoreille, projektityö.
Kuopion yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus,
Kuopio 1997

Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P: Apteekkien
tilinpäätösanalyysi vuosilta 2009–2012. Fimea
kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2013,
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea,
Kuopio 2013

Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P: Apteekkien
tilinpäätösanalyysi vuosilta 2010–2013. Fimea
kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 4/2014,
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea,
Kuopio 2014

Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P: Apteekkien
tilinpäätösanalyysi vuosilta 2011–2014. Fimea
kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 6/2015,
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea,
Kuopio 2015

Mäntylä A, Kiviniemi V, Kumpusalo-Vauhkonen
A, Paaskoski S, Happonen P: Apteekkien
tilinpäätösanalyysi vuosilta 2008–2010. Fimea
kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 2/2011,
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea,
Kuopio 2011

Mäntylä A, Kokki E, Kiviniemi V, Happonen P: Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2008–2011. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2012, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Kuopio 2012

Niskavaara E: Yritystaloutta esimiehille. 1.painos. WSOY, Helsinki 2010

Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P: Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2013–2016. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2018, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Kuopio 2018

Reinikainen L, Oravilahti T, Happonen P: Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2012–2015. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 1/2017, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Kuopio 2017

Räty P: Kannattavuus. Taloustiedon julkaisu 43, Helsinki 1991

Sundell T, Harjula I: Apteekin talous. Kirjassa: Apteekinhoidon käsikirja, s. 95–132. Toim. Holttinen K, Andersin R, Kärkkäinen R, Rajamäki M, Kostianen E, PharmaPress Oy:n julkaisuja 25/2011, Helsinki 2011

Suomen Apteekkariliitto: Suuri Apteekkarikysely 2010. Apteekkari 7–8: 17, 2010

Suomen Apteekkariliitto: Apteekki, yritys, toiminta ja talous. Helsinki, 2016

Suomen Apteekkariliitto: Vuosikatsaus 2017, Helsinki 2018a

Suomen lääketilasto 2016. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Kansaneläkelaitos, Helsinki 2017

Suominen R: Lisämyynnin merkitys apteekeille. Opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Pori 2013

Tilastokeskus 1/2017: Lääkkeiden ja elintarvikkeiden hintakehitys.

Tuomi J, Sarajärvi A: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uusi painos, s. 71–90. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 2018a

Tuomi J, Sarajärvi A: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uusi painos, s. 91–124. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 2018b

Tynkkynen J: Sijainnin muutoksen vaikutus apteekkiin x. Opinnäytetyö, Liiketalouden koulutusohjelma, Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta 2011

I Apteekin koko ja sijainti

- Reseptuuri (ilman annosjakelua ja annosjakelun kanssa)
- Liikevaihto
- Sijainti kaupunki/maaseutu, kauppakeskus/kaupan yht./erillinen tila, oma/vuokra?
- Minkälainen lääkäritilanne paikkakunnalla on?

II Taloustietoihin perehtyminen, taloudelliset odotukset ja taloudellinen toteuma vs. odotukset

- Miten selvitit haettavan apteekin taloudellista tilannetta? Mitä tietoja?
- Mitä kriteerejä asetit hakemasi apteekin kannattavuudelle?
- Miten taloudellinen toteuma on vastannut odotuksia?

III Apteekkitoiminnan yleiset periaatteet pienten apteekkien näkökulmasta

- Miten näet apteekkien perustamisen vapauttamisen ja apteekkien määrän lisääntymisen vaikuttavan apteekin kannattavuuteen?

IV Yhteiskunnan toimien vaikutus pienten apteekkien toimintaedellytyksiin

- Miten näet pienen apteekin apteekkarin ansainnan?
- Millaisena koet apteekkiveron merkityksen pienelle apteekille? Määrä?
Miten näet apteekin kannattavuudelle käyvän, jos apteekkivero poistettaisiin ja lääkkeiden tukkuhintoja alennettaisiin keskimääräisellä apteekkiveroprosentilla ilman korvaavia toimenpiteitä?
- Miten myynti on jakautunut (rec.lääkkeet, itsehoitolääkkeet, vapaakaupan valmisteet)?
- Mitä ajattelet itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamisesta pienen apteekin talouden osalta?
- Miten suuret henkilöstökulut ovat % liikevaihdosta?
- Miten suuret ovat liiketoiminnan muut kulut (toimitila, atk)?
- Minkälaisena näet omavaraisuusasteen? Entä suhteellinen velkaantuneisuus? Maksuvalmius/ CR?
- Mitä sopeuttamistoimia olet joutunut tekemään?

